

Розгляд можливостей для прилучення учнів до надбань національної культури засобами змісту трудового навчання показав, що можна ознайомити учнів з технологією виготовлення вишитих виробів, технологією писанкарства, технологією виготовлення народної ляльки, технологією оздоблення виробів українською народною вишивкою, технологією приготування страв та традиціями української національної кухні, технологією плетіння виробів з лози тощо. Зміст зазначених видів діяльності має неабиякий виховний вплив – формує почуття патріотизму, національної самосвідомості, що є особливо актуальним в умовах сьогодення.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Антонович Є.А. Декоративно-прикладне мистецтво / Є.А. Антонович, Р.В. Захарчук-Чугай,, М.Є. Степанович– Львів : Світ, 1992. – 272 с.
2. Манько В. Українська народна писанка. – Львів : Монастир Монахів Студитського Уставу, Видавничий відділ «Свічадо», 2001. – 55 с.
3. Найден О.С. Українська народна лялька: [наукове видання] / О.С. Найден. – К. : Сталос, 2007. – 240 с.
4. Савчук І. Писанка – невичерпне джерело творчого натхнення // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2006. – № 2. – С. 30 – 33.
5. Навчальні програми для загальноосвітніх навчальних закладів: Трудове навчання, 5-9 класи. – К. : Видавничий дім «Освіта», 2013. – 80 с.
6. Система виховання національної самосвідомості учнів загальноосвітньої школи: Методичний посібник для вчителів / за ред. акад. Д.О. Тхоржевського. – Тернопіль : Видавничий відділ ТДПУ. – 296 с.
7. Теоретичні засади виховання національної самосвідомості. Програма спец. курсу і навчальний посібник / За ред. Д.О. Тхоржевського. – К. : ІЗМН, 1998. – 150 с.

*Наталія Свиридюк
(Полтава, Україна)*

ВИШИВКИ В ОЗДОБЛЕННІ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ ЛЯЛЬКИ ЗА ЗРАЗКАМИ ТВОРІВ В.С. РОЇК

Етнічне, психологічне мистецьке значення народної іграшки для розуміння світовідчуття українців неможливо перебільшити. Традиційна народна лялька несе в собі генетичну пам'ять народу. Вузлові ляльки Середньої Наддніпрянщини традиційно створювалися без допомоги голки, шляхом прикручування, прив'язування до голови – вузлика шматочків тканини. Ляльки ці позбавлені рис обличчя але завдяки грі кольорів , фактури тканини та вишивки кожна має свій образ, характер.

В останні роки лялькова культура України почала активно розвиватися. З'явилося багато майстрів чиї ляльки за визначенням Найдена О.С.: «...пластично, іконографічно, декоративно подібні до селянських автентичних ляльок Середньої Наддніпрянщини. Тих «княгинь», «наречених» якими здебільшого бабусі тішили своїх онучок готуючи їх до майбутнього материнства»[2, с. 145]

Аналізуючи ляльки подані на щорічній конкурсі Національної спілки майстрів народного мистецтва України «Кращий твір року» та роботи з всеукраїнських виставок «Українська народна іграшка» 2006 року та 2011 року, а також роботи майстрів учасників численних виставок та фестивалів народного мистецтва можна зробити наступний висновок. Хоча всі представлені ляльки належать до одного іконографічного типу, кожен майстер робить ляльку по своєму з притаманним лише йому розумінням краси, фантазією, умінням.

Ляльки створені Юрієм Мельничуком презентують традиційний український стрій і є результатом кропіткої дослідницької роботи по відтворенню регіональних особливостей українського костюму. Роботу над проектом «Ляльки в українському народному вбранні» Мельничук Ю. розпочав у 1998р. Ляльки виконані в рамках цього проекту у три з половиною рази менші за людину, а одяг пошитий, вишитий, витканий вручну за традиційними техніками.

Людмила Тесленко – Пономаренко один з найдосвідченіших майстрів лялькарства. Її ляльки ошатні мрійниці, вдале поєднання автентичних матеріалів, домотканого полотна та парчі відсилає нас до вбрання жінок доби українського бароко.

Майстер народної ляльки Свиридюк Наталія вбирає ляльок у автентичне домоткане лляне та конопляне полотно. За зразки для вишивки лялькового одягу використовує візерунки з традиційних українських сорочок, що зберігаються в музеях, приватних колекціях та зібрані автором в етнографічних експедиціях. Виготовлена у 2009 – 2010 рр. колекція ляльок під назвою «А у мене лиштва мережана... Олена Пчілка», це п'ятнадцять ляльок одягнутих в сорочки вишитими за зразками з альбому О. Косач «Українські візерунки» 1887р. Вишивки характерні для Волині та Полтавщини, цікавим є поєднання в узорах червоного кольору не з традиційним чорним, а з глибоким синім, що свідчить про використання ниток фарбованих рослинними барвниками в той період коли ці узори збирала О. Косач. Свиридюк Н. створила ряд ляльок з фрагментів старовинних рушників, сорочок, що вдалося майстрині врятувати від знищення байдужими людьми. Фрагмент вишивки – це результат праці невідомої майстрині – вишивальниці, її відчуття прекрасного, її мрії та сподівання, свідок історії. Саме фрагмент вишивки є в таких ляльках визначальним та диктує технологічні прийоми виготовлення ляльки.

Подвижниця в мистецтві народної вишивки Віра Роїк, як майстер, дослідниця та популяризатор українських орнаментів має значний вплив на майстрів народної ляльки, що прагнуть створити мистецьку та етнографічно досконалу українську ляльку. Віра Роїк зізнавалася, що вона вдячна долі та батькам що народилася на Полтавщині, де міцні традиції народної творчості, де майстриня заряджалася оптимізмом та знаходила нові мотиви для своїх творів. Віра Роїк в своїй творчості віддавала перевагу полтавським рушниковим швам, створюючи на полотні фантастичні квіти та чарівні

візерунки. Сучасні майстрині народної ляльки надихаються творчістю Віри Роїк оздоблюючи ляльковий одяг мотивами «дерева життя» що його так любила пані Віра.

В творах Віри Роїк відчувається глибока любов та повага до традицій народного мистецтва України та заклик до українців шанувати та зберігати джерела нашої духовності.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1. *Кращий твір року – 2011. Всеукраїнський виставка-конкурс народного мистецтва / Автори упорядники: Є. Шевченко, В. Корнієнко. – К. : Народні джерела, 2011. – 92с.,іл..*
2. *Найден О. С. Українська народна лялька / О.С. Найден – К. : ВД Стілос, 2007. – 240с.*
3. *Українська народна іграшка. Альбом – каталог // Автори упорядники: Є. Шевченко, В. Корнієнко. – К.: Народні джерела, 2011. – 96с.,іл..*

*Лідія Охріменко
(Полтава, Україна)*

ОСОБЛИВОСТІ ОЗДОБЛЕННЯ ЖІНОЧОЇ КЕРСЕТКИ КІНЦЯ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

Історія народної вишивки в Україні сягає коренями в глибину століть. Дані археологічних розкопок, свідчення мандрівників і літописців підтверджують, що вишивання як вид мистецтва в Україні існує з незапам'ятних часів. Вишивкою, за свідченням Геродота, був прикрашений одяг скіфів. Знайдені на Черкащині срібні бляшки з фігурками чоловіків, датовані VI ст., при дослідженнях показали ідентичність не тільки одягові, але і вишивці українського народного костюма XVIII–XIX ст. Арабський мандрівник X ст. у своїх розповідях про русів згадує, що вони носили вишитий одяг. На жаль, пам'ятники української вишивки збереглися тільки за останні кілька століть, але і цього досить, щоб з'ясувати, що елементи символіки орнаментів української вишивки збігаються з орнаментами, що прикрашали посуд давніх жителів території України періоду неоліту трипільської культури.

Значне місце серед багатьох видів народної творчості посідає мистецтво вбрання. Вбрання безпосередньо зв'язано з визначними подіями в житті людини: з народними святами, весільними обрядами, всім укладом побуту. В ньому чи не найяскравіше і найвиразніше виявляється основна властивість народного декоративного мистецтва: вміння народних майстрів за допомогою простих логічних засобів органічно поєднувати утилітарність і красу[5].

Керсетка – вид традиційного для українців жіночого верхнього одягу, безрукавка, пошита в талію з кольорової тканини, характерний для східних районів України.

Корсетки з'явилися на початку XIX століття, їх шили з доморобного сукна, пізніше – з легкої фабричної тканини на підкладці.